

Informacija o načinu refundacije kontribucija iz Programa Unije u okviru IPA III

Na putu pristupanja Evropskoj uniji (EU), Crna Gora učestvuje u programima koji su namijenjeni daljem napretku države u različitim oblastima od ključnog značaja za punopravno članstvo. Programi Unije, kao jedan vid podrške EU jačanju specifičnih oblasti, namijenjeni su sektorima nauke, kulture, obrazovanja, zapošljavanja, preduzetništva, inovacija i slično.

Potpisivanjem međunarodnog Sporazuma između Vlade Crne Gore (resornog ministarstva/nadležne uprave za oblast u kojoj se sprovodi Program Unije) i Evropske komisije (EK), Crna Gora preuzima obavezu učešća u konkretnom programu tokom sedmogodišnjeg perioda koji se vezuje za finansijsku perspektivu (2014-2020. i 2021-2027.), a za šta postoji obaveza uplate godišnjih kontribucija (tzv. entry ticket) budžetu EU tokom cijelog perioda. Sporazumom je predviđena mogućnost refundacije dijela plaćene kontribucije, koji varira u prosjeku od 45% do 50%.

Sprovođenje samog programa se odvija u centralizovanom sistemu u kojem je EK odgovorna za finansijsko upravljanje, pripremu i objavu konkursa, evaluaciju i selekciju dostavljenih ponuda, pripremu i potpisivanje ugovora, kao i praćenje realizacije projekata, dok resorno ministarstvo/uprava za oblast iz koje se sprovodi program ima funkciju koordinatora na državnom nivou.

Obaveza uplate kontribucija se realizuje na godišnjem nivou i u iznosima unaprijed definisanim sporazumima. Kada je u pitanju refundacija dijela plaćenih kontribucija, Direktorat za upravljanje strukturama pretpristupne podrške EU Ministarstva finansija je nadležno tijelo, kao tijelo koje je u sistemu indirektnog upravljanja nadležno za finansijsko upravljanje IPA programima. Resorna ministarstva/uprave, nakon potpisivanja sporazuma, na godišnjem nivou dobijaju tzv. debitne note, koje predstavljaju zahtjeve za uplate godišnjih kontribucija. Nakon realizacije plaćanja, resorno ministarstvo/uprava dostavlja kopiju debitne note i swift izvještaja (kao dokaza o plaćanju) Direktoratu za upravljanje strukturama pretpristupne podrške EU, koji dalje sprovodi proceduru refundacije dijela plaćenih kontribucija od strane EK.

Sedmogodišnji period 2021-2027. IPA III perspektive donosi određene izmjene u pogledu refundacije dijela plaćenih godišnjih kontribucija, na način da se uvodi procedura zaključivanja ugovora sa jednim organom na nivou državne uprave. Ovaj ugovor će predstavljati osnov za slanje zahtjeva za refundaciju dijela plaćenih godišnjih kontribucija. Prilog ugovora biće Lista svih Programa Unije u kojima neki od organa crnogorske državne uprave učestvuje ili planira učestvovati tokom IPA III finansijske perspektive.

Imajući u vidu da je Direktorat za upravljanje strukturama pretpristupne podrške EU Ministarstva finansija nadležan za slanje zahtjeva za refundaciju dijela plaćenih godišnjih kontribucija, a poštujući ulogu Direktorata u sistemu indirektnog upravljanja, ugovor će ispred Vlade potpisati ministar finansija, dok će Direktorat za upravljanje strukturama pretpristupne podrške EU nastaviti sa realizacijom aktivnosti u domenu svojih nadležnosti, a sve u cilju povlačenja što većeg dijela dostupnih sredstava po osnovu refundacije dijela plaćenih godišnjih kontribucija.

Važno je istaći da, u slučaju kašnjenja sa uplatom godišnjih kontribucija u skladu sa rokovima iz dostavljenih debitnih nota, EK obračunava zateznu kamatu. Dodatno, na osnovu važeće finansijske regulative, EK primjenjuje i mogućnost prinudne naplate po osnovu dugovanja usljed neuplaćenih godišnjih kontribucija od strane države i to na način da se sporni iznosi potraživanja naplaćuju iz sredstava koja su Crnoj Gori na raspolaganju kroz IPA, odnosno kroz pojedinačne programe koji se finansiraju iz IPA sredstava, što predstavlja značajan problem za indirektno upravljanje IPA programima, jer se time ugrožava sprovođenje pojedinačnih ugovora i dovodi se u pitanje efikasnost rada svih tijela koja su dio sistema indirektnog upravljanja IPA sredstvima.

Na osnovu do sada prikupljenih informacija Direktoratu za upravljanje strukturama pretprijetne podrške EU raspolaze sljedećim pregledom Programa Unije i sporazuma koji su do sada potpisani, a koji je dat u tabeli u nastavku:

Program Unije	Resorno ministarstvo	Sporazum sa EK
Horizon 2020	Ministarstvo nauke, prosvjete i inovacija	Sporazum je potpisan 6/12/2021, a stupio je na snagu danom potpisivanja.
Single Market Programme	Ministarstvo ekonomskog razvoja	Sporazum je potpisan 26/4/2023, a stupio je na snagu 31/8/2023.
Creative Europe	Ministarstvo kulture i medija	Sporazum je potpisan 1/12/2021, a stupio je na snagu 9/3/2022.
EaSI	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Sporazum je potpisan u januaru 2023, a stupio je na snagu 20/10/2023.

U cilju vođenja evidencije i blagovremenog dostavljanja svih neophodnih informacija, potrebno je imenovati kontakt osobe za Programe Unije u resornim ministarstvima/upravama koje će biti zadužene za dalju komunikaciju i dostavljanje svih relevantnih informacija Direktoratu za upravljanje strukturama pretprijetne podrške EU Ministarstva finansija do kraja finansijske perspektive 2021-2027.